

2024, Vol. 5(2), 391-408
© The Author(s) 2024
Article reuse guidelines:
<https://dergi.bilgi.edu.tr/index.php/reflektif>
DOI: 10.47613/reflektif.2024.167
Article type: Commentary Article

Received: 03.06.2024
Accepted: 04.06.2024
Published Online: 25.06.2024

Karun Çekem*, Dilan Çekiç**, Beyza Şık***, Hande Şiri****, Zeynep Türüdi*****

Kampüslerde Hayvanlarla Birlikte Yaşamak: Türkiye Üniversitelerindeki Hayvan Topluluklarının Deneyimleri

Anahtar Kelimeler

Sokak hayvanları, öğrenci kulüpleri, üniversite, öğrenci dayanışması, hayvan dönemeci

Keywords

Street animals, student clubs, university, student solidarity, the animal turn

31 Mart 2024 Yerel Seçimleri öncesinde sokak hayvanlarının “başiboş” olarak damgalanmasına, özellikle de sokak köpeklerine yönelik bir nefretin gitgide yükselişine ve sokak hayvanlarını toplatıp tecrit etme vaadinin pek çok siyasi partinin seçim propagandası hâline gelişine endişeyle tanık olduk. Biz bu satırları yazarken ise sokak köpeklerinin toplatılıp barınaklara kapatılmasını ve 30 gün süre zarfında sahiplendirilmeyen köpeklerin öldürülmesini mümkün kılacak bir yasal düzenleme Türkiye gündemine oturmuş durumda. Sosyal medyada sokak köpeklerine karşı nefret ve korku körüklenirken, hayvan hakları savunucuları #Sokaktayım-Yanımdayım etiketiyle hükümeti 5199 no.lu Hayvanları Koruma Kanunu’nun (2004) 6. Maddesine dokunmamaya çağırıyor, ülkenin dört bir yanında bu yasal düzenlemeye karşı mitingler düzenleniyor. Bu tartışmalar yansımalarını elbette üniversite kampüslerinde de buluyor. Bu yazımızda bakımımızı Türkiye’nin üç büyük şehrindeki üç ayrı üniversiteye yönelterek, kampüs hayvanlarının beslenmesini ve bakımını üstlenmiş olan öğrenci topluluklarının deneyimlerini aktarmak ve mevcut siyasi ortamın üniversitelerdeki izdüşümüne ışık tutmak istedik. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi deneyimini Dilan Çekiç, Beyza Şık ve Zeynep Türüdi, Ege Üniversitesi deneyimini Karun Çekem ve Bilkent Üniversitesi deneyimini de Hande Şiri aktardı. Bu yazı elbette Türkiye’deki tüm kampüslerin deneyimlerine ilişkin bir genelleme yapma

* Ege Üniversitesi, karuncekem@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1115-4382.

** Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, dilancekic2016@gmail.com, ORCID: 0009-0008-5813-3806.

*** Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, beyza781@gmail.com, ORCID: 0009-0000-6707-8871.

**** Bilkent Üniversitesi (Mezun), shirihande@gmail.com, ORCID: 0009-0001-6744-5114.

***** Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 20221105079@ogr.msgsu.edu.tr, ORCID: 0009-0009-7644-2255.

iddiası taşıyor. Şüphesiz Türkiye'nin dört bir yanındaki devlet üniversitelerinde ve vakıf üniversitelerinde kampüs hayvanlarının yaşamını hiçe sayan üniversite yönetimlerine inatla direnen, hayvanlarla ve birbirleriyle dayanışma ağları ören daha pek çok üniversite öğrencisi ve çalışanı var. Bu yazının onların da sesinin duyulması için yapılabilecek çalışmalara önyak olmasını arzu ediyoruz.

Üniversitelerdeki hayvan topluluklarıyla yaptığımız görüşmeler bize gösterdi ki kampüslerde hâlihazırda oldukça kırılğan bir konumda olan, sürekli olarak aç ve susuz kalma, şiddet görme, toplatılma, hastalanma ve sakatlanma riski altında yaşayan hayvanların bakım yükünü yine büyük ölçüde ekonomik olarak oldukça kırılğan bir konumda olan üniversite öğrencileri üstlenmiş durumda. Hayvan topluluklarının aktardıkları bu deneyimler, sokak hayvanlarının bakımının kamusal bir mesele olarak görülmeyip özel alana taşındığında ve birkaç gönüllü bireyin omuzlarına yüklendiğinde doğan sorunları ortaya koyuyor.¹ Öte yandan bu yazıda hayvanların bakımını üstlenmenin yalnızca zorluklarını değil fakat bu ilişkinin tüm taraflarının serpilip gelişmesine ve dönüşmesine nasıl olanak sağladığını, yani bakımın yalnızca külfetini değil, beraberinde getirdiği neşeyi de vurgulamaya çalıştık. Bu bakımdan bu yazı, hayvanlarla karşılıklı bağımlılıklarımızı tanımaya, kentlerimizi ve kampüslerimizi onlarla paylaşmaya, “yaşamın esenliği ve serpilmesi için gerekli olan her şeyin beslenmesine yönelik” (Bakım Kolektifi, 2021) bir çağrı da aynı zamanda.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Pati Kulübü: Hayvan Hakları, Veganlık ve Monti

Antroposantrizm yani insan merkezilik, insanlık tarihinin en büyük yanılgularından biri olmuştur. İnsanın insan olmayan hayvanlardan ve yaşayan diğer tüm canlılardan üstün ve de onlara hâkim olduğu görüşü uzun yıllardır kendini dayatmış bir olgudur. “Türcülük” olarak adlandırdığımız bu görüş insan ve insan olmayan hayvanlar arasındaki tek taraflı bakış açısına dair farklı değerler ve yargılar bütünüdür aslında. Bu görüşü destekleyen birçok dini ve kültürel geleneğin arkasına sığınan türümüz, 2012 yılında yayınlanan bir bildirge ile kendine atfettiği değeri sarsan ve yargılarının geç de olsa değişmesine kapı aralayan bir adım atmıştır. Bilimsel temellere dayanan bu bildirgeyle birlikte hayvan çalışmaları farklı bir boyuta taşınmakla kalmamış aynı zamanda türcülüğü de tekrar düşünmemize olanak sağlamıştır. Philip Low'un kaleme aldığı ve içinde birçok bilim insanının imzasının da yer aldığı Cambridge Bilinç Deklarasyonu'ndan (2012) çıkan bilimsel verilere göre;

Aynı noktada buluşan ortak kanıtlar insan olmayan hayvanların, nöroanatomik, nörokimyasal ve nörofizyolojik bilinç durumlarıyla ilgili substratlara, dolayısıyla kasıtlı davranış sergileme kapasitesine sahip olduklarını gösterir. Sonuç olarak, delillerin ağırlığı göstermektedir ki, insanlar bilinç oluşturan nörolojik substratlara sahip olma konusunda benzersiz değildir. Aralarında tüm memelilerin, kuşların ve abtapotlar da dâhil olmak üzere birçok varlığın bulunduğu insan olmayan hayvanlar da bu nörolojik substratlara sahiplerdir.

Aslında bu bildirge, insan ve insan olmayan hayvanlar arasındaki ayrımı ortadan kaldırdığı gibi, farklı hayvanlar arasındaki ayrımı da sorgulamamızı sağlıyor. Evlerimizi, iş yerlerimizi, okullarımızı paylaştığımız “patili dostlarımız” belki de hiçbir bağ kuramayacağımızı düşündüğümüz timsahlardan daha az ya da daha çok hisse ve bilince sahip değildir. Sadece, deneyimleri ve süreçleri farklı yaşıyorlar. Ya da Ezgi Burgan’ın (2017) da bahsettiği gibi sofralarımızda farklı şekillerde bulunan hayvanlara “biftek”, “bonfile” ya da “süt” olarak bakıyorken, yolda gördüğümüz bir kedi ölüsüne “ceset” olarak bakamayacağımızı, sonuçta her ikisinin de aynı sonu paylaştığını da görmemizi sağlıyor. Hayvanlara bakımımızı ya da onlara yönelik kavrayışımızı değiştirmek ilk aşamada kolay gözükme de bu alan üzerinde düşünüldüğü, okudukça ve kavrayışımızı ayrımlar üzerine kurmak yerine ortaklıklara odaklandıkça hayvanlara ilişkin sorularımız da onlarla kurduğumuz iletişim de değişecektir.

Bu aşamada Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi bünyesinde kurulan Pati Kulübü’nün hem biz okul öğrencilerine hem de daha geniş çerçevede insanlara önemli bir örnek teşkil ettiğini düşünmekteyiz. Pati Kulübü yalnızca üniversite bünyesindeki birkaç “hayvansever” öğrencinin bir araya gelmesiyle kurulmuş bir oluşum değildir. Kampüs içinde veya dışarıda, yerküreyi paylaştığımız birçok hayvanın tür gözetmeksizin ihtiyaçlarını karşılayabilmek, sorunlarına çözüm üretebilmek amacıyla bir araya gelmiş kişilerden oluşan bir kolektiftir.

Hepimizin hayvanlarla olan teması birbirinden farklı olup bazılarımızın teması belki de hiç yok. İki canlının birbirine denk gelmesi türlü fırsatlara olanak sağlayabilir: Dostluk, umut, dayanışma, şefkat... Dünyayı deneyimlerken birbirimize eşlik ettiğimiz hayvanlarla her karşılaşma bambaşka birlikteliklere vesile olabilir. Pati Kulübü’nün veya onun gibi gönüllü birçok oluşumun hayvanlarla olan temasımızı arttırdığını, aynı zamanda yeni dostlar edinmemizde büyük rol oynadığını söylemek mümkündür. Bu sebeple de üniversiteler, liseler ya da ilköğretimde hayvanlarla birlikte yaşayabilme, paylaştığımız alanların bizim alanımız olduğu kadar onların da alanı olduğu bilincini edinebilmemiz için Pati Kulübü çok iyi bir örnek oluşturmaktadır.

Pati Kulübü, öğrencileri sadece öğrencilik yıllarında değil, mezun olduktan sonra da hayvan hakları ve sürdürülebilirlik alanında etkin kalmaya teşvik ediyor. Kulübün sunduğu olanakların ve mezunlarla iletişim ağının güçlü olması, bu alandaki etkinliğin sürmesini sağlıyor. Sosyal medyadan da hayvanların ihtiyaçları için çağrılar yapıyor, yeni yuva bulmalarında hayvanlara yardım ediliyor. Özellikle acil durumlarda ve ihtiyaç anlarında mezunların desteği büyük önem taşıyor. İstanbul’da ikamet eden öğrenciler de dönüşümlü olarak kampüslerimizdeki hayvanları ziyaret ediyor. Çevrede oturan, kulübe dahil olmayan ya da mezun olan öğrenciler bahçede canı sıkılan Monti’yi gezintiye çıkartıyor.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi’nin Fındıklı kampüsü kedileriyle, martularıyla hatta yunuslarıyla ünlü iken Bomonti kampüsü de içerisinde kedileri de barındırmakla birlikte köpek(ler)i ve kargalarıyla ünlü diyebiliriz. Pati Kulübü gönüllülerinden, yıllardır Bomonti kampüsünde yaşamını sürdüren, kendine has özellikleri ve davranış örüntüleri olan Monti ile yaşadıkları deneyimleri öğrendik. Monti’nin kampüste nasıl yaşamaya başladığı ile ilgili net bir bilgi

yok; onu bir okul personelinin getirmiş olduğu düşünüyor.² Yaşamında ona okul mensupları, köpekler (başta eski dostu Husky olmak üzere), kediler, kargalar ve denk geldiği diğer canlılar eşlik ediyor. Husky de uzun bir süre boyunca bizimle aynı kampüsü paylaştı ancak onu kaybettik. Onu özlüyoruz. Husky için Monti'ye de fazladan bir kere daha sarılıyoruz. Monti'nin de çok sosyal bir köpek olmakla birlikte, Bomonti'de kendisiyle birlikte yaşayan Husky'nin ölümüyle birlikte agresif bir tutum sergilemeye başladığı söyleniyor. Monti'nin bir yas dönemine girdiğini söyleyebiliriz, zira Husky'nin ölümünden birkaç ay sonra onun gömülü olduğu alandaki toprağı kazma girişimleri olmuş. Kargalarla mamasını paylaşmaya açık olsa da alanda kedilerin bulunmasına pek de müsaade etmiyormuş. Başka birinden Monti'nin kedilerden aslında biraz korktuğunu öğrendik. Ayrıca Monti kendisi gibi sarı renkli olan köpekleri kıskanıyormuş.

Monti, sosyal bir köpek olmakla birlikte, onun köpeklerle ilgili yaygın düşüncenin aksine insanlarla olan ilişkisinde baskın taraf olduğunu ve kendi isteklerinin yerine getirilmesi konusunda ısrarcı bir tavır takındığını öğrendik. Sizin de duymuş olacağınız üzere köpekler itaatkâr olmalarıyla bilinen hayvanlardır. Monti şimdiden saydığımız özellikleriyle bile basmakalıp köpek tanımlamasına kafa tutuyor. Monti'nin ruh hallerinin tıpkı bizler gibi günden güne değiştiğini göz önünde bulundurmak da önemli. Nasıl ki kendimiz için bile “Ben buyum, ben böyle biriyim ve değişmem,” diyemezsek, Monti için de bunu söyleyemeyiz. Ancak Haskell'in de değindiği gibi bazen hayvanlar hakkında bilimsel bilgilerin değişmez, sorgulanamaz olduğu yanılışına düşebiliyoruz ve hayvanların biricikliklerini unutabiliyoruz: “*Bilimin ne*

Resim 1

Monti'nin doğum günü partisinin afişi
(Pati Kulübü Instagram hesabından)

kadar zengin olduğunun yanı sıra kapsam ve ruh bakımından ne kadar kısıtlı olduğunu da gördüm” (2020, s. 302). Hiç kuşkusuz ki, kampüsümüzde bizimle yaşayan Monti, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi öğrencileri, okulun yanında bulunan kafelerdeki insanlar ve mahalleli için önemli bir birey. Yolda gördüğümüzde gülümsediğimiz, kampüsün içinde dolaşırken rastladığımızda heyecanlandığımız, kimilerimizin bakımı ve beslenmesi için türlü fedakârlıklarda bulunduğu bir tanıdık, bir dost. Her hayvanın, her köpeğin biricik olduğunu ve onları anlamak için gözlem yapmanın, onların izin verdiği sınırlara saygı duyarak onlarla ilişkilenenin çok kıymetli olduğunu biliyoruz. Onları belki de hiçbir zaman tam olarak anlayamayacağız, ancak bunun için çabalamaktan vazgeçmemek gerekir.

Kampüste yaşanan zorlukları bizzat için içindeki kulüp üyelerinden öğrendik. Pati Kulübü ile ilgili fikirlerini aldığımız arkadaşlarımızdan biri kendisi de dahil olmak üzere pek çok öğrencinin öğrenim kredilerini mama almak ve veteriner masrafları için kullandığını, kimi zaman bir öğrenci için yüklü miktarlara denk düşen borçlara girdiğini öğrendik. Bu yüklü borçları üstlenirken de bu borçları öderken de veterinerinden gönüllüsüne, okulun mezunlarından okulun personeline kadar pek çok kişiyle dayanışma içinde olduklarını da fark ettik. Öyle ki konunun ilgilileri türlü ekonomik, bürokratik ve sosyal engellere karşı hayvanlarla ve kendi aralarında dayanışmaya devam ediyorlar. “Tüm bu zorluklara, baskılara, belirsizliklere rağmen nasıl ve neden Pati Kulübü’nün bir üyesi olmaya devam ediyorsunuz?” diye sordumuzda şu cevabı aldık: “Pati Kulübü üyeliği diğer kulüp üyeliklerinden farklı. Ben diğer kulüp üyeliklerimden vazgeçebilirim ancak Pati Kulübü’nü bırakamam. Bu bir hobi değil. Aslına bakarsanız çok yorgunum. Her zaman hayvanlara bakan insanlar var olmaya devam edecek ancak mesele bunu kolektif bir şekilde yapabilmek.”

Öğrenciler ve öğretmenler kendi eserleri üzerinden bağışlarda bulunuyor, ürünler yapıyorlar, yapılan kermeslerde kendileri vegan yemekler pişiriyorlar. Buralardan gelen gelirle de mama alıyorlar. Bağışlar konusunda türlü engellerle karşılaşsalar da amaçlarından vazgeçmiyorlar. Belki de gönüllüleri bir arada tutan şey bu yaşamda tek başımıza olmadığımız farkındalığı ve canlılar arasındaki o dayanışmaya dair umuttur. Yaşamı eksiltmeyen, aksine yaşamı çoğaltan ve anlamlandıran ortak yaşam inadı, dayanışmalarındaki kendine has bir araya geliş olanakları, bu yolda ne kadar yıpransalar da onları yine de ayakta tutuyor ve bu konuda her gün yeniden emek vermeye cesaretlendiriyor. Bir kulüp üyesinin aktardığı gibi: “Bir kere gördükten sonra gözünü başka tarafa çeviremiyorsun, o biraz sıkıntı. Bence gerçekten hepimizin dinlenmeye çok ihtiyacı var ama herkes dinlenirse bu hayvanların durumunun çok da iyi bir yere gitmeyeceğinin hepimiz farkındayız. O yüzden bırakamıyoruz aslında.”

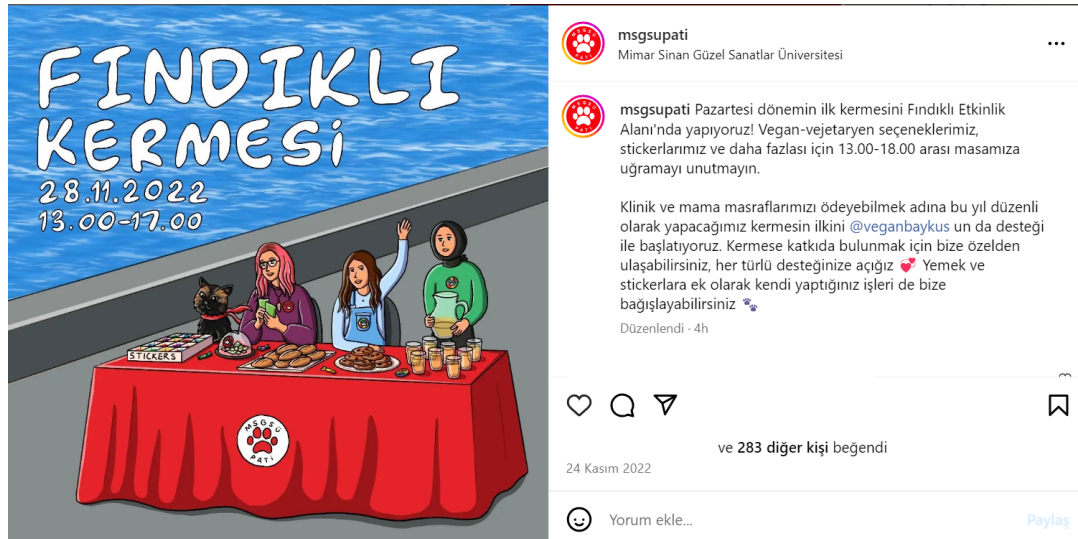
Pati Kulübü’nün çalışmaları, sadece hayvanların fiziksel ihtiyaçlarını karşılamakla sınırlı kalmıyor. Bu çalışmalar aynı zamanda, hayvan hakları ve vegan yaşam tarzı konularında bilinçlendirme faaliyetlerini de kapsıyor. Kampüsümüzde yürütülen etkinlikler ve atölyeler sayesinde öğrenciler, hayvanlarla kurdukları bağların derinliğini ve bu bağların toplumsal sorumluluk boyutunu keşfediyorlar. Hayvan haklarının savunulması ve etik bir yaşam tarzının benimsenmesi, Pati Kulübü üyelerinin temel değerleri arasında yer alıyor.

Veganlık, Dayanışma ve Sürdürülebilirlik

Günümüzde artan bir şekilde, endüstriyel hayvancılığın ve hayvanların sömürsünün altını çizen eleştirel hayvan çalışmaları, insanların hayvanlarla olan ilişkilerini ve hayvanların yaşam şartlarını sorgulamaya yönlendiriyor. “Vegan” kelimesinin mucidi Donald Watson veganlığı şu şekilde tanımlıyordu: “*Veganlık hayvanlar alemine dair sömürü ve zulmün tüm biçimlerini dışlamanın ve yaşamı gözetmenin yoludur. Et, balık, kümes hayvanı, yumurta, bal, hayvansal süt ve türevlerini dışlayıp bitkiler aleminin ürünleriyle yaşamayı ve tamamen ya da kısmen hayvanlardan üretilen tüm ticari malların alternatiflerini kullanmak şeklinde pratiğe dökülür*” (Türkiye Vegan Derneği, tarihsiz). Pati Kulübü üyeleri, bu perspektif doğrultusunda, kermeslerde vegan yiyecekler sunmanın ve hayvan haklarına dair farkındalık oluşturmanın önemini vurguladılar. Bu tercih, sadece bireylerin kişisel tercihleriyle sınırlı değil, aynı zamanda toplumsal bir sorumluluk üstlenmenin bir yansımasıdır.

Resim 2

Kampüs içerisinde düzenlenmiş bir kermesin sosyal medya duyurusu (Pati Kulübü Instagram hesabından)

Pati Kulübü üyeleri, kampüste varlığını sürdüren Vegan Baykuş topluluğu ile dayanışma içinde olmanın önemini vurgulamışlardır. Vegan Baykuş, Pati Kulübü'nün kermeslerine vegan yiyeceklerle katkıda bulunarak, hayvan haklarına duyarlı bir yaşam tarzını desteklemekte ve bu alanda birlikte hareket etmenin gücünü sergilemektedir. Üyeler, kermeslerde ikinci el kıyafet paylaşımının da önemine dikkat çekmişlerdir. Bu yaklaşım, sadece çevresel sürdürülebilirliği desteklemekle kalmaz, aynı zamanda ekonomik dayanışma ve kaynakların yeniden kullanımı gibi değerleri de yansıtır. Pati Kulübü, okul topluluğuyla etkileşimde bu-

lunmanın birçok yolunu kullanıyor. Öncelikle, düzenledikleri etkinliklerle okul genelinde farkındalık yaratıyorlar. Kedi ve köpek bakımı, sokak hayvanlarının korunması, kısırlaştırma ve sahiplenme gibi konularda atölyeler düzenleyerek öğrencilere bilgi veriyorlar. Diğer kulüplerle işbirlikleri ise Pati Kulübü'nün etkinliklerinin genişlemesine ve etkisini artırmasına yardımcı oluyor. Örneğin, Sinema Kulübü ile işbirliği yaparak, hayvanlarla ilgili belgesel gösterimleri düzenleyebiliyorlar. Sosyolojik Araştırmalar Kulübü ile ortaklaşa panel düzenleyerek, hayvan hakları konusunu sosyolojik bir bakış açısıyla ele alıyorlar. Bu şekilde dayanışmanın farklı kanallardan da devam etmesine olanak sağlıyorlar.

Pati Kulübü'nden yola çıkarak hayvanlarla birlikte yaşamının anlamı ve ötesi

Pati Kulübü kampüs hayvanlarına yardım eden bir öğrenci inisiyatifi olmanın ötesinde, hayvanlarla birlikte yaşamının ilham verici bir örneğidir. Kulüp üyelerinin çalışmaları, kampüs hayvanlarının yaşamlarını iyileştirmenin yanı sıra, hayvan hakları ve bilinçlendirme konusunda da önemli bir farkındalık yaratmıştır. Hayvanlarla kurduğumuz bağ, sadece onlara yardım etmekle sınırlı değildir. Bu yakın ilişkinin bir diğer önemli boyutu da, hayvanlarla birlikte düşünme potansiyelidir. Bu potansiyel, farklı türler arasında bir anlayış ve iletişim köprüsü kurarak, ilişkileri daha da derinleştirme imkânı sunmaktadır.

Pati Kulübünün hikâyesi, bize hayvanlarla birlikte yaşamın ve düşünmenin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha hatırlatıyor. Kulüp üyelerinin mücadelesi, hayvanlara karşı duyarlılığın ve sorumluluğun geliştirilmesi için ilham verici bir örnek teşkil etmektedir. Bu örnek, sadece kampüs hayvanlarıyla değil, tüm canlılarla olan ilişkimizde karşımıza çıkmaktadır. Bu hikaye, bize hayvanlarla birlikte yaşamının sadece güzellikleri değil, zorlukları da içerdiğini hatırlatıyor. Yaşanılan zorluklara karşı mücadele etmek ve direnmek dayanışma pratiğini de açığa çıkarıyor. Donna Haraway, zorluklar karşısında dayanışmanın daha da önemli hale geldiğini savunuyor. Haraway'in dayanışma çağrısı, insan ve diğer canlı türleri arasındaki bağlantıyı ve birlikte yaşama ve ölme zorunluluğunu vurguluyor. Bu zorunluluk, hepimiz için geçerli: "Dayanışma seçenek değil, yükümlülük" (YouTube, 2020).

Ege Üniversitesi Hayvan Hakları Topluluğu ile Söyleşi: 12 Ay, 365 Gün Kampüste Olmak

Bir Mayıs günü, Ege Üniversitesi Kampüsü'nde, okul yönetimi tarafından 4 Ekim 2022 tarihinden bu yana Ege Üniversitesi Hayvan Hakları Topluluğuna tahsis edilmiş olan alandayız. "Eğitim Alanı" olarak da adlandırılan bu alan, etrafı tellerle çevrili iki dönümlük bir arazi. "Saldırgan" oldukları gerekçesiyle kendilerinden şikâyet edilen kampüs köpeklerinin eğitildiği bir alan olarak faaliyete başlamış olsa da, artık büyük ölçüde tüm kampüs hayvanları için bir

barınak, bir bakım ve tedavi merkezi hâline gelmiş durumda. Üniversitede bunun için özel olarak görevlendirilmiş profesyonel başka bir birim yok; her şey E. Ü. Hayvan Hakları Top-
luluğu'nun inisiyatifinde ve onların emeğiyle gerçekleşiyor. Topluluk öğrencileri dönüşümlü olarak bu alana gelip hayvanların ilaçlarını veriyor, ameliyat olmuş hayvanların pansumanını yapıyor. Üniversite yönetimi topluluğa her yıl belli bir bütçe ayırıyor, arada sırada veteriner borçlarını kapatıyor. Yönetimin yanı sıra idari ve akademik personelden oluşan bir gönüllüler grubu da topluluğa gıda ve tedaviler için düzenli olarak destek oluyor. Civardaki bir özel okul, yemekhanesinde artan yemekleri çöpe atmak yerine her gün topluluğa yolluyor. Sohbetimiz esnasında, özel lise öğrencilerinin gönüllülük projeleri için de topluluk ile sık sık görüşüğünü, bu gibi projelerin yurtdışındaki üniversitelere yaptıkları başvurularında öğrencilere yüksek puan getirdiğini öğreniyorum.

Ege Üniversitesi kampüsü, 3450 dönümlük bir yüzölçümüne sahip, hayvan nüfusu epey fazla olan bir kampüs. Kampüsün her yerine ulaşmak, tüm hayvanların beslenme ve tedavi ihtiyaçlarını karşılamak oldukça zor. Topluluk üyeleri kampüs içerisindeki ulaşımını elektrikli bir araçla sağlıyor. Beslemeler bu araçla yapılıyor, hızla ulaşılması gereken yerlere bu araçla gidiliyor. Örneğin söyleşimizin sona ermesinin hemen ardından kampüsteki güvenlik görevlilerinden bir ihbar aldık: Bir yaban domuzu ailesi kampüse girmiş ve bir grup köpek tarafından etrafları sarılmıştı. Elektrikli araçla alana ulaşip köpekleri domuz yavrularından uzaklaştırmaya çalıştık. Görünen o ki kampüsteki güvenlik görevlileri de hayvanlarla ilgili sorunları topluluğa iletiyor; topluluk kampüs içerisinde adeta bir veteriner işleri ve ikinci bir güvenlik birimi gibi çalışıyor. Kampüsün bağlı bulunduğu Bornova Belediyesi dahi kimi zaman kendisine gelen ihbarları topluluğa yönlendiriyor; onların yardımları karşılığında kampüs hayvanlarının iç-dış parazit ilaçlarını, kuduz aşılarını temin ediyor; öğrencilere kermesler için alan sağlıyor. Eğer arta kalan yemek veya ilaç varsa, topluluk öğrencileri bunları Kemalpaşa

Resim 3

Topluluk üyelerinden Arda ve topluluğun kampüs içi ulaşımını sağladığı elektrikli araç

yolunda veya İzmir çöplüklerinde yaşayan hayvanlara ulaştırıyor. Civardaki kimi özel veteriner klinikleri topluluğa indirim yapıyor, bazen de hayvanları ücretsiz tedavi ediyor. HİPDER gibi dernekler zaman zaman topluluğa destek oluyor.

Ege Üniversitesi Hayvan Hakları Topluluğu, bunlar gibi irili ufaklı ittifaklarla ama en çok da topluluk üyelerinin derslerinden arta kalan zamanı, bazen de tatil günlerini büyük bir özveriyle buraya adanması ile ayakta duruyor. Topluluk üyeleri yönetimin onlara sağladığı imkânlardan oldukça hoşnut olduklarını, kendilerini diğer üniversitelerdeki hayvan kulüplerine göre şanslı hissettiklerini söyleseler de, söyleşimiz esnasında yaşadıkları pek çok zorluğu da dile getiriyorlar. Söyleşimizde topluluk üyelerinin özellikle de üniversite personelinin gördükleri hayvan düşmanlığıyla her gün mücadele ettikleri, ellerindeki imkânların hâlâ oldukça sınırlı olduğu ve şu anda sahip oldukları olanakların da pamuk ipliğine bağlı olduğu, yönetim değiştiği takdirde bir anda ellerinden alınabileceği ortaya çıkıyor.

Topluluktaki öğrencilerin inşaat artıklarını toplayarak bu alanda kendi elleriyle inşa ettikleri küçük barakada söyleşimizi gerçekleştiriyoruz. Barakada topluluğun koordinatörü Özlem Değirmencioğlu ve topluluğun üyelerinden Eda Gel, Özlem Erol, Feraye Vere, Ela Baykuş, Arda İşbilen ve söyleşi boyunca yanımızdan ayrılmayan köpek Pikaçu'yla birlikteyim.

Resim 4
Pikaçu

Karun Çekem: *Topluluğunuz hakkında biraz bilgi verebilir misiniz? Ne gibi faaliyetler yürütüyorsunuz?*

Özlem Değirmencioğlu: Topluluk 2017 yılının Şubat ayında kuruldu. Hem birlikte daha iyi, daha disiplinli şekilde besleme yapmak istediğimiz hem de hastalarımızın masraflarını tek başımıza karşılayamadığımız için birleşip topluluğumuzu kurduk. Hayvanların beslenmesiyle, bakımıyla, tedavisiyle hep birlikte ilgileniyoruz. Her sene topluluğa yeni üyeler alıyoruz. Senenin başında 560 üye başvurusu aldık ancak çoğu süreç içerisinde elendi. Şu anda haftada birkaç gününü hayvanlara ayıran ya da her boş gününde hava almaya buraya gelen, “Çayımı alıp alanda köpeklerin yanında içeyim” derken bütün gününü burada geçiren 80 civarında aktif üyemiz var. Hem topluluk odasında ve eğitim alanında vakit geçiriyorlar, hayvanların bakımlarını ve tedavilerini yapıyorlar hem de birbirleriyle arkadaşlıklarını sürdürüyorlar. Sosyal bir ortam oluştu böylelikle.

K.Ç.: *Ege Üniversitesi kampüsünde bir hayvan hakları topluluğu olmak hakkında neler söyleyebilirsiniz?*

Ö.D.: Topluluğu ilk kurduğumuzda hiçbir olanağımız yoktu. Ne bir kedi için bir ev, ne köpekler için bir kulübe, ne de bir hastamıza pansuman yapacak hijyenik bir ortam... İlk başta hayvanları belediyeye toplatmak istediler. 2015 yılında ise bir zehirlenme vakası oldu.³ Ancak baktılar ki ne zehirlenmek ne de hayvanları bir yere atmak, her tarafı açık bir kampüste bir çözüm olabilir. Böylelikle yönetim bizim önümüzdeki engelleri kaldırıp bizimle işbirliği yapmaya karar verdi ve son dört yıl içerisinde müthiş gelişmeler oldu. Diğer üniversitelerde böyle olanaklar olmadığı için biz avantajlı bir konumdayız. Yönetim değişir ve burayı elimizden alırlar diye çok korkuyorum.

K.Ç.: *Hayvanlarla temas etmek, onlarla zaman geçirmek elbette çok güzel bir deneyim ancak hayvanların bakımını orantısız bir biçimde üstlenmek bakım verenleri fiziksel ve duygusal olarak zorlayabiliyor da. Sizin bu deneyimin güzel ve zor yanları olarak gördüğünüz şeyler neler? Bu topluluğun sizi de dönüştüren yanları oldu mu?*

Eda Gel: Çok başka bir yer burası benim için. Çocukluğumdan beri dokunmadığım hayvan yoktur ancak bu topluluğa girdiğimden beri ben de çok şey öğrendim. Dönem başındaki Eda ile şu anki Eda asla bir değil yani. Ben şimdi bir veterinerin veya teknikerin yaptığı çoğu şeyi yapabiliyorum. Bu gibi basit müdahaleleri de her insanın yapabiliyor olması gerektiğini düşünüyorum. Tabii bir süre sonra hassaslaşıyorsunuz da. Benim yaptığım bakımı bir başkası benim kadar özenli yapmadığında çok sinirleniyorum. Bazen “Yeter artık, her şeye ben mi koşacağım?” diyorum ama sonra önüme yavru bir kedi geliyor, asla yapmayacağımı düşündüğüm şeyleri yaptırıyor bana.

Arda İşbilen: Başlangıçta kedi ve köpeklerden korkan çok arkadaşımız vardı; onlarla ilgilene ilgilene korkularını aştılar. Şimdi bu arkadaşların bazılarıyla geceleri kampüs beslemesi yapıyoruz. Kampüse her girdiğimde hayvanlar bize değişik bir heyecanla koşuyorlar, bizi sevgiyle karşılıyorlar. Bunun verdiği mutluluk her şeye değer.

Ela Baykuş: Köpekleri tedavi etmek açısından hiçbir zorluğunun olduğunu düşünmüyorum. Alıştıktan sonra hepimiz bunu yapabiliyoruz. Ben bu işin en zor yanının insanlarla uğraşmak olduğunu düşünüyorum. Biz zaten köpeklere, kedilere, hayvanlarla alışmış insanlarız ancak insanlara asla alışamıyoruz. Her tür insan karşımıza çıkabiliyor.

Ö.D.: İhbarlar da bizi zorluyor. Hiçbir sağlık sorunu olmayan hayvanlar için aslı olmayan çok ihbar yapıyor. Öğrencilerimiz dersten çıkıp 15 dakikalık aralarında bu ihbarlara gidiyor, geri geliyor. İnsanlar öğrencilerin derslerinin olduğunu, bizim ise mesaisi olan memurlar olduğumuzu unutuyorlar. Bu, belediyenin verdiği bir hizmet değil. Hiçbirimiz bir ücret almıyoruz, bunu gönüllü olarak yapıyoruz. Gece gündüz on iki ay boyunca her gün bu kampüsteyiz.

K.Ç.: *Son zamanlarda ülke genelinde bir köpek düşmanlığının ve nefretinin yükseltmekte olduğu hepimizin malumu. Hatta yerel seçimlerden önce bazı siyasi partiler açıkça sokak köpeklerini toplatmayı vaat ediyordu. Siz kampüste bu genel eğilimin yansımalarını gözlemliyor musunuz?*

Feraye Vere: Kesinlikle. Bizim yurdumuzda da var kimseye zararı olmayan tatlı köpekler. Köpek bu, havlar. Havlıyor diye adam ona sandalye atıyor. İnsanların ağzında hep bir “Ne zaman toplatılacak bunlar?” sorusu var. Halbuki biz bu kampüste barınabiliyorsak her tür canlının da barınmaya hakkı var. Her gün bu hayvan nefretine maruz kalıyoruz.

Özlem Erol: Daha bugün de yaşadık bunu bir saat önce. Pofu’yu gezdiriyorduk; kucağında fino köpek olan bir adam Pofu’nun kafasını ayağıyla ittirdi. “Bir şey yapmaz,” dedim, başıra çağıra gitti. Halbuki onun da kucağında köpek var. O da köpek, bu da köpek. Köpeği olan insandan bile böyle tepki alınca neye uğradığımızı şaşırıyoruz. Çok rahatsız edici şeyler duyuyoruz her gün.

E.G.: Ben aslında bu hayvan nefretinin de sevgisinin de siyasi erkle ilgili olduğunu düşünüyorum. Siyasi erk kimin elindeyse onun kullandığı tabirler toplumu şekillendiriyor.

Ö.D.: “Sokak köpeği” bile yeterince acıklı gelmedi onlara; “başiboş” diyorlar artık. Sanki “başiboş”, “saldırgan” demekmiş gibi aşıladılar insanlara. Bunlar dinazor değil; Türkiye’nin her yerinde köpek var. Köpekler bizim dostlarımız. Bu kadar iyi bir ses ve koku hafızası olan

bir hayvana kendimizi öğretemeyecek kadar asosyaliz. Bunu öğreteceklerine, “başiboş” gibi tabirlerle köpeklerle düşmanlığı öğretiyorlar. Kimi adamlar ellerinde sopayla, biber gazıyla, elektroşok aletiyle geziyorlar. Köpeğe sopa gösterirsen o da seni kötü bir insan olarak görür. Küçük bir çocuk bile bilir bunu. Erkeklerden şiddet gördükleri için köpeklerimiz de %90 oranında erkeklere tepki gösteriyor mesela.

Bir adam bir köpeğe vururken bir öğrencimiz ona tepki gösterdiği için adam öğrenciye de vurdu. Bunu güvenliğe haber verdik ama bununla ilgili hiçbir işlem yapılmadı. Ama köpek havladığı için işlem yapılıyor. Hayvansan, hayvanseversen, hak ettiğin muamele bu.

K.Ç.: *Peki hayvanların gözünden kampüs hayatı nasıl sizce? Özel olarak hikâyesini paylaşmak istediğiniz bir hayvan dostunuz var mı?*

Ö.D.: Medyatik bir köpek olduğu için Rex’ten bahsedebiliriz. Ana haber bültenlerine kadar birçok kanal Rex hakkında, “Mezuniyet töreninde 12 kişiye saldırdı” diye haber yaptı.⁴ Aslında biz topluluk olarak üniversite etkinliklerinde iki-üç kişilik ekipler olarak mutlaka bulunuyoruz. Köpekler heyecanlı davranırlarsa bir sorun çıkmasın diye. Rex de oradaydı. Bir öğrencinin kepinin püskülüyle oynamak istedi. Öğrenci kepi vermek istemeyip havaya kaldırdı. O da çocuğun üzerine atladı. Tek sorun şu; çok iri bir köpek, yaşı da genç. Onun oyun sandığı şeyi küçük bir köpek yapsa sorun olmuyor ama Rex yapınca sorun oluyor. Bir veli Rex’e tekme tokat saldırdı. Rex de ona havladı. Tam havlarken dişlerinin görüldüğü görüntüleri haber yaptılar. Kimse yaralanmadı; orada dayak yiyen ve zarar gören bir tek Rex’ti. O günden beri Rex bizimle, bu eğitim alanında. Aslında şiddet gören oydu ama saldırıyor diye buraya düştü. Bazen kaçıyor, kampüsü, Bornova’yı geziyor, geri geliyor.

Dans eden çocuklarla köpekler de hoplayıp zıplıyor. Geçen sene bir dans topluluğunun dansını bozmuşlardı. Ama o dans topluluğu o kadar harika bir tepki vermişti ki! Bu olayı “Küçük dostumuz da bizimle dans etmek istedi,” diye paylaşmışlardı.

A.İ.: Şiddet gören köpekler burada hapis kalıyor maalesef. Hastayken gelip iyileşen ise salınıyor.

E.G.: Bir de Gölge var. Veterinerde gençlik hastalığı var demişlerdi. Ben geldiğimde kafasını bile kaldıramıyordu. Yoğurt kovanın kapağına mama koyuyorduk, dilini attıra attıra yemek yiyordu. Bence mucize bir köpek. Ayağa kalktı ve biraz sarhoş gibi yürüse de şu anda yürüyor. Uyutmadık. Kedilerimiz de var, uyutalım diyorlar ama biz uyutmuyoruz ve şu an hayattalar. Bu topluluğun böyle bir yanı da var. Herkes umudunu kesse bile bu topluluk kesmiyor.

K.Ç.: *Topluluk olarak yakın ve uzak gelecekteki planlarınız, projeleriniz nelerdir?*

Ö.D.: Eğitim alanını genişletmek. Burayı aslında köpeklerimizin oynayabileceği ve eğitimlerini profesyonel düzeyde yapabileceğimiz bir alan olarak planlamıştık. Bizi barınak gibi görüp

hayvanları buraya yığacaklarını bilmiyorduk. O zamanlar sadece 5-6 köpek bakıyorduk. Şimdi günde 20'ye yakın ihbar geliyor. Böyle olunca da hayvanlar için bir oyun parkımız ve eğitim alanımız kalmadı. En büyük ihtiyacımız bana kalırsa bu.

Biz resmi bir topluluğuz ve her topluluk gibi birtakım taleplerimizin karşılanması lazım. Diyorlar ki “Çok para tutar.” Yapılan masrafı hayvana layık görmemek diye bir sorun var. Hani sokak hayvanı ya, başıboş köpek ya... Biz hayvanları buraya alıyoruz, onlar çimlerde oturuyorlar. Halbuki yeşil alanların tadını çıkarmak hayvanların da hakkı. Burada gölgeliğimiz yok. Yağmur ise İzmir’de bütün kış yağar zaten. Sağanak yağışta sırlıklam oluyoruz. Elektrikli aracı mesela ben kendim aldım. Öğrenciler zamanlarını verdiklerinde en azından altyapısı olan bir yer istiyor. Lavabo, tuvalet yok. Nasıl oluyorsa dünyada elli katlı yüz katlı binalar yapılıyor ama bizim alana tuvalet yapılması teknik olarak mümkün olmuyor. İsteklerimizi lüks olarak mı görüyorlar bilmiyorum ama karşılanması ya zor oluyor ya da karşılanmıyor. Şuradaki özel okulun atık yağları için iki saat içerisinde betonarme bir yer yapıldı. Ege Üniversitesi için çocuk oyuncağı böyle bir yer yapmak. Ama bizim burada ilaçlarımızı koyabileceğimiz ya da öğrencilerin yiyeceklerini koyabileceği, kıyafetlerini asabileceği kapalı bir alan yok. İnsanların huzurunu kaçıran köpekleri buraya tıkmak için bu alanı hızlı bir şekilde tamamlayıp verdiler ancak altyapısını tamamlamadılar. Bir buçuk senedir talep ediyoruz; umarım Rektör hoca gitmeden tamamlarız.

Biz burada hayat veriyoruz. Biz burada canlılara bakıyoruz. Besi hayvanlarının olduğu yerlere gidin bakın, her türlü makine, teçhizat, gölgelik, ağıl mevcut. Çünkü orada inekler ve keçiler var ve onlar para kazandırıyor. Buradaki köpeklerin, topluluk odamızdaki kedilerin ise para değeri olarak bir karşılığı yok. O yüzden onlara bu kadarı layık görülüyor. Burası uzak bir mesafede ve öğrencilerimiz insani ihtiyaçlarını karşılamakta sorunlar yaşıyorlar. Biz burada 12 ay boyunca, 365 gün, gece 3:00, sabah 5:00 demeden, güvenlik haber verdiğinde ihbara gidiyoruz. Güvenlik personelinin bile korktuğu sorunları çözüyoruz. O yüzden belki de bu üniversitenin en el üstünde tutulması gereken topluluğu biziz.

En büyük beklentimiz de köpeklerin havladığını ve bunun doğal bir ses olduğunu bütün üniversite çalışanlarının anlaması. *Köpekler havlar*. Başka bir dil bilmiyorlar. İnsanların bunu benimsemesini istiyorum.

Bilkent Hayvan Dostları Kulübü: Bir Köpeğin Kuyruğunu Takip Eden Yaşam Hakkı Arayışı

Bir köpek bir mücadelenin sembolü olabilir mi? Bir hak arayışı bir kuyruğu takip edebilir mi? Ne dersiniz? Sistemler bütününe eşsiz bir örnek olan bir üniversite kampüsünü ele alalım. Öyle bir kampüs ki doğal yaşamın içine kurulmuş, Ankara’nın hatırı sayılır iyi üniversitelerinden birine ait. Hikâyemiz Bilkent Üniversitesi kampüsünde geçmektedir ve başrolümüz Toprak isimli sokak köpeğidir. Sizlere bir köpeğin hikâyesinin nasıl bir yaşam hakkı mücadelesine öncü olduğunu ve algıların değişmesini adım adım nasıl sağladığından bahsetmek isterim.

2010 yıllarının başında, üniversiteye daha yeni başlamış bir öğrenciyken yollarımız keşişti Toprak ile. O zamanlar benim de hayvan-insan ilişkisine yönelik farkındalığımın ilk zamanlarıydı; yeryüzünde bizimle beraber yaşayan canlılara karşı her zaman bir sevgi duysam da, hayvanlara ilişkin algımız ne kadar gelişirse, onlara o kadar yer bırakıyor ve saygı duyuyormuşuz aslında. Bunu şimdilerde daha net görebiliyorum. O zamanlar kampüste bir hayvan görünce hemen koşup onunla tanışmak ve onu beslemek istedim, fakat Toprak ilk başta benden çekinmiş ve korkmuştu. Bu durumun nedenini merak ettiğimde birinin ona tasma taktığını, bir süredir de etrafta olduğunu, birkaç kişinin de ona bakmaya çalıştığını öğrendim. Sonraki haftalarda ise bir anda ortadan kaybolduğunu fark ettim. Kimse onu kampüste bulmuyordu. O zamanlar bilmiyorum tabii, sokaktaki bu hayvanlar nereden gelir? Nereye gider? Onları kim alır? Barınak neresi? Neden köpekler orada? Aklımıza bir barınak fikri düştü, git-tik aramaya. Saatlerce Mühye Barınağını aradık, bir de baktık ki orada iki binden fazla köpek var ve hepsi birbirine benziyor... Hepsi Toprak aslında. İkinci saatin sonunda, buraya belki de hiç getirilmediğini fark ettik ve getirilse bile onu nasıl bulabileceğimizi bilemediğimizden kalakaldık. Benim inancım barınakta bir sistem olduğuna dairdi. Yani “Şuradan şu numaralı köpek alındı, şu kafese koyuldu,” gibi. Fakat ne bir sistem ne de bir önlem olduğunu görünce iyice yüzleştim içinde bulunduğumuz durumla.

404

Tam arabaya yönelmiş dönmek üzereyken, arkamızdaki bir kafesten sesler geldi. Bir de baktık ki Toprak! Tasma duruyordu ve bizleri yalnızca birkaç kere görmüş olmasına rağmen tanımişti. Sevinçten telleri ısıırıyordu. Hemen çıkarttık onu oradan. Bundan sonraki

BİZ DE BİLKENTLİYİZ!

Toprak ve Şapşık köpeği yıllardır kampüsümüzde yaşatmaya çalışıyoruz. Kampüsün onların da evi olduğunu unutmayalım ve yaşam haklarına saygı duyalım! www.animalaidbilkent.com

Resim 5

Bilkent Hayvan Dostları Afışı

on yılını Bilkent Üniversitesi kampüsünde yaşayacaktı. Artık kampüs onun evi, bizler de aile-siydik. Kampüsün simgesi, komik kızı ve hayvan hakları savaşımızın yüzü olacaktı. O zaman-lar, bilmiyordum kampüste istenmeyeceğini, belki de hiç istenmediği için barınağa alındığını. Köşe bucak kovalanacaktı o ve arkadaşları koskocaman bir kampüs içinde. Hayvan hakları aktivisti olmam ile sonuçlanacak bu hikâyede, herkesin kendi konumu söz konusu olduğunda hayvanları hiç önemsemediğini en net gördüğüm yer oldu burası. Oysaki bizler üniversite öğ-rencileriydik, hiçbir zaman körü körüne bir şeye inanan veya başkalarını mağdur edecek tek taraflı uygulamaların olmaması gerektiğini bilirdik. Hayatta her zaman böyle olmuyormuş ama. Toprak köpeğin ve genel olarak köpeklerin varlığının yönetim ve güvenlik açısından sorun teşkil ettiğini ve bu sorunu yıllar içinde kendi içlerinde (bana kalırsa hayvan haklarını hiçe sayarak) çözdüklerini öğrenmeye başladık.

Burada yerleşmiş bir algıdan ve ezbere çözümlerden bahsediyoruz. Yani kolay yollar-dan, çünkü hayvanlar konuşmıyor. Örneğin kampüse kafesler koyuluyordu, içinde çığ bir et parçası asılı şekilde. İçine bir hayvan girdiğinde kafesin kapağının kapandığı bir tuzak. Bu şekilde köpekleri yakalayıp, belediye gelene kadar onları bekletip, sonra da alıp barınağa gönderiyorlardı. Yasalarda yeri olmayan bu ilkel çözümün, gerekli ve kontrollü durumlar ha-rici kullanımının nasıl bir anlamı olabilir? Bu durum yıllarca sürdü, en sonunda gazetelere ve medyaya yansınca ancak durdurulabildi.

Kısacası sınırları belirsiz bir ormanın içinde bir yerleşke olan bu kampüste, insanlar korktuğu için köpeklere yer yokmuş. Oysa biz bir uyumlanmadan bahsediyorduk; hayvanları yok etmek veya yok saymak yerine onlarla insanlar arasında bir uyum noktası bulunabilece-ğine inanıyorduk. Bu yüzden ilk işimizin bu algıları değiştirmek için birlik olmak olduğuna karar verdik ve inaktif olan Bilkent Hayvan Dostları Kulübü'nü tekrar hayata geçirdik. Bir grup insandık, belki beş belki de on kişi. Bir öğrencinin bilmesi gerekenden fazla şey biliyor ve görüyorduk. Örneğin Toprak okula geldikten sonraki yıllar boyunca Yönetim ve Güvenlik ile süregelen bir mücadeleimiz oldu. Toprak'la beraber iki köpek daha kampüse sığınmıştı. Bu hayvanların insanlara ve kampüs hayatına uyumlanması şaşkırtıcı derecede yüksekti. Toprak ve ekibi, siz onları sevmezseniz size yaklaşmazdı, severseniz de sizi yurdunuza kadar yürüyerek bırakırdı. Siz kaldırımdan geçerken yola iner, insan yoksa tekrar kaldırıma çıkardı. Onları adım adım takip eden, biz yanlarında değilken bile kendilerinden haber alabileceğimiz bir ağ kurmuştuk. Bakımları, beslenmeleri, aşıları ve tedavileri bizim üzerimizdeydi. Onları her öğrenciye tanıtmak, huylarını ve sağlık durumlarını paylaşarak onların bir tehdit olmadığını göstermek istiyorduk.

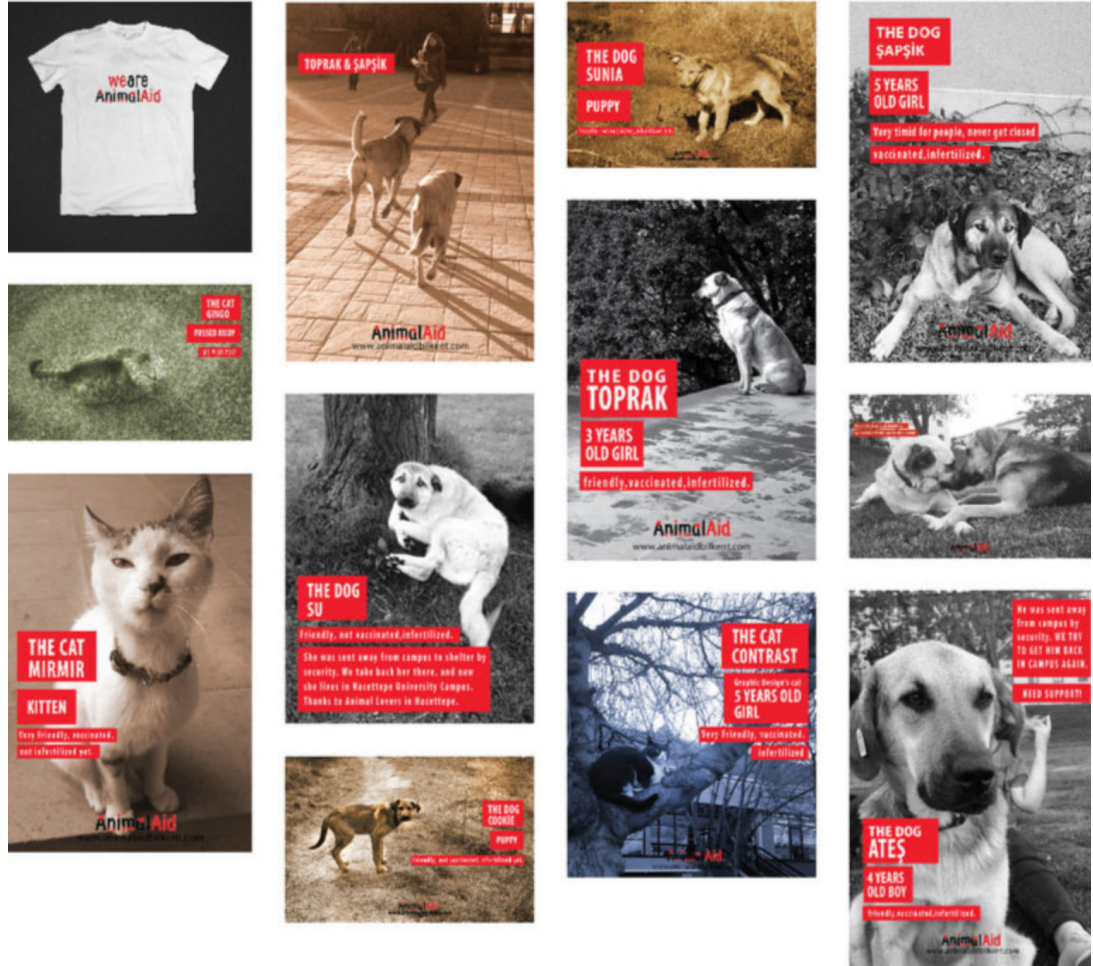
Bu büyük ve ezbere sistemin içine daha küçük bir sistem kurup onlardan birkaç tanesine yer vermek ve kimsenin haklarını gasp etmeden var olmalarına yardımcı olmak istedik. Tıpkı her üniversitede olan başka hayvan hakları kulüpleri gibi. Karşımıza bu kadar engel, nefret ve ezber algılar çıkacağını bilmek ve kabullenmek çok güçtü. Şimdi düşününce bu durumu tüm Türkiye'deki durumun bir minyatürü olarak görüyorum. Bizlere söylenen yalanlar, hayvanları alıp bir yere atmaları, barınağa tekrar tekrar gönderilmeleri ve kampüsün güvenlik birimi

içinde bir “köpek timi”nin kurulması bana biraz sürreal geliyor. Neden beraber var olmaya bu kadar karşılar, diye düşününce aklıma gelen tek cevap çok üzücü. Korkan insanların bu korkularını çözmeye yönelik bir şey yapmadan var olmaları ve şikayet eden seslerinin üst kesimlere verdiği rahatsızlık. Bu rahatsızlığı çözmek hayvan haklarını hiçe saymaktan geçmek zorunda mı? Hayvan-insan ilişkisi farkındalığı gelişmiş olan insanlar için değil tabii ki.

Yıllar içinde bizlerin de toplanıp onların çıkaramadığı ses olmaya karar vermemizin olumlu sonuçları da oldu. Buna en iyi örnek de Toprak köpek oldu. Kendisinin varlığı üniversitenin tüm kesimleri tarafından büyük ve uzun kavgalar sonrasında bir şekilde onaylandı. Her ne kadar onların bakış açısı tamamen değişmediyse de, böyle bir sistemin de sorunsuz

Resim 6

Bilkent Hayvan Dostları Kulübü'nün kampüs hayvanlarını tanıtmak için hazırladıkları afişler

çalışabildiğini görmüş olduk. O artık tescilli bir Bilkent kampüsü köpeğiydi. Arkadaşlarını istemedikleri için, bizlere her zaman bu hak arayışında desteği olan Hacettepe Üniversitesi Hayvan Hakları ve Doğayı Koruma Topluluğu'nun öğrencileri ve saygıdeğer hocaları onlardan bir tanesini kendi kampüsündeki sisteme dahil etti. O dönem Ankara'nın önde gelen tüm üniversitelerinin hayvan hakları topluluklarıyla birlik olduk, her engelde güç birleştirip ses olduk, sesleri çıkmayan hayvanlar için. Bu savaşın insanların ve hayvanların haklarını hiç saymadan verilebileceğini, sadece bunu istemek gerektiğini öğrendik. Şimdi düşününce, tüm bunları ülkenin bütününe uygulamak çok güzel olurdu. Son yıllarda hayvanlara ilişkin gelişen algı, iyi anlamda bulaşıcı olmasına rağmen ülkemizde kalıplarından vazgeçmeyen insanlara çok hızlı etki edemiyor maalesef. Ama kötüyü değil de iyiyi beslemek isteyen bizim gibi birçok insanın var olduğunu ve bu yolda çok emekler verildiğini biliyorum. Her bir canlıya saygılı bir şekilde onlarla birlikte var olabilmek hayal olmamalı. Bir kuyruğun peşinden bu savaşı veren bir grup öğrenciyi temsilen yazıyorum bunu, her mücadele bir değişim ateşi başlatıyor. Küçük de olsa bu ateşi canlı tutmak ve yayılmasını sağlamak elimizde. Toprak artık aramızda olmasa da son on yılını Bilkent kampüsünde geçirmiş herkesin hayatına dokunan bir yerde, bunu biliyoruz. Bu bir canlı için koca bir hayat demek oluyor. Bir grup insan içinse değişimin başlangıcı ve hayvan-insan ilişkisini anlama süreci.

- 1 Sahiplendirme politikaları aracılığıyla sokak hayvanlarının bakımını kamusal alandan özel alana taşımaya çalışan iktidar kurumlarına yönelik eleştirel bir çalışma için H. Kiraz Özdoğan'ın bu sayıda yer alan "Sokak Köpeği Sahiplenme Deneyimlerini Görünür Kılmak: Özel Olan Politikadır" başlıklı çalışmasına bakılabilir.
- 2 Bu sayının editörlerinden Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi öğretim üyesi Özlem Güçlü, Bomonti yerleşkesinde barınan köpeklerin tarihi ile ilgili şunları aktarıyor: "Kampüsün inşaatı bittiğinde, inşaat esnasında orada bekçilik yapan köpek, inşaat bittikten sonra bırakılmış. Hem üniversite mensupları, hem de Bomonti sakinleri yıllarca bu tatlı köpeğe baktılar. Daha sonra o hayatını kaybedince (2015 sonu 2016 başlarında), o zamanki Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı Nalan Cinemre'nin önyak olmasıyla yerine Umud isimli başka bir köpek sahiplenildi. Hatta onu almaya ben veterinerden ben gittim. Ancak Umud kaçıp bir daha geri dönmeyince, sonrasında Monti, yine Fakülteden bir öğretim üyesinin bağlantısıyla ondan sonra geldi."
- 3 Bir üniversite çalışanının zehirli kıymayla 11 köpeğin ölümüne neden olduğu bu olayla ilgili bir gazete haberi için bkz. <https://www.hurriyet.com.tr/eg/eg-universitesinde-kopek-katliami-29013556>
- 4 Olayla ilgili bir gazete haberi için bkz. <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/basibos-kopek-mezuniyet-torende-insanlara-saldirdi-o-anlar-kamerada-695879.html>

Kaynakça

- Bakım Kolektifi (2021). *Bakım Manifestosu* (çev. G. Acar Savran). Ankara: Dipnot.
- Burgan, E. (2017). Çoklu türler etnografisi: yüz yüze bir araştırma imkânı üzerine düşünceler. *Moment Dergi*, 4(1), 115-134.
- Cambridge Bilinç Deklarasyonu (2012). Erişim adresi: <https://fcmconference.org/jimg/CambridgeDeclarationOn-Consciousness.pdf>
- Haskell, D. G. (2020). *Saklı Orman: Bir Biyoloğun Doğa Güncesi* (çev. İ. Urkun Kelso). Ekofil.

Hayvanları Koruma Kanunu. (5199 no.lu) (2004). Resmî Gazete Tarihi: 01.07.2004, Sayısı: 25509. Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5199&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

Türkiye Vegan Derneği (tarihsiz). Veganlık nedir? Erişim adresi: <https://tvd.org.tr/veganlik-nedir/>

YouTube (2020, Haziran 13). *1+1 | Dayanışma seçenek değil, yükümlülük | Donna Haraway*. YouTube. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=SzKxAOkJ2A>